

naše pojmovanje umetniške svobode. S tako potezo se bomo potegnili za javno moralo, o naši občutljivosti za občutljivost mladih pa bolje, da ne govorimo, vsaj dotlej ne, dokler ne bomo temeljito revidirali celotne naše kinematografske politike in še marsičesa drugega. Kajti niti javni morali niti vzgoji mladih ne more mnogo pomagati preprečevanje *posameznih* negativitet, pač pa vsesplošna pozitivna usmerjenost tako morale kot vzgoje.

Sicer pa: kaj bi se razburjali ob Maškaradi: med Dedkom mrazom in pustnimi dnevi je vzgojno-moralni ples v maskah še najmanj spotakljiv pojav.

Pripis: Tik preden sem dobil korekturni stolpec te glose, se je zgodilo: videl sem Hladnikovo in drugih Maškarado. Nisem zardeval, tudi pohujšal se nisem, malce sram pa me je le bilo. Prav gotovo: slaba, stara vzgoja. Na isti projekciji so bili tudi priznani slovenski strokovnjaki sociologi, psihologi, seksologi, pedagogi, filmski in književni kritiki in še in še: vsaj približno objektivna ocena Maškarade prav z vidika, ki je sprožil vso to maškarado, je zdaj najbrž že mogoča. Na strokovnjakih je torej, da povedo svoje mnenje. Nekaj pa prav gotovo ostane: film vnaša v slovensko kinematografijo docela nov element, odslej bodo taki filmi najbrž nastajali izključno na osnovi gospodarskega računa, Maškarada je na tistem srečno-nesrečnem mejnem previsu, ko se zaradi naše toge filmske zakonodaje še lahko sklicuje na umetniške ambicije in rezultat, ker drugače tudi »osvobajanje telesa« — če mu ne moreš pritakniti prilastka umetnosti — ne more računati na prav spoštljivo subvencijo, saj so med Hladnikovim seksualnim deveterobojem golih teles in »javno moralo« prav umetnost ali »umetnost« tista vražja očala, ki . . . Toda šalo na stran: hrupni zaplet okrog Maškarade nas utegne prisiliti, da bomo o nekaterih stvareh resneje kot doslej razmišljali, se pogovarjali in tudi delali.

C. Zlobec

PILON V ŽAGARJEVI PREISKAVI

Po vrsti nadvse uspešnih intervjujev z znanimi in znamenitimi osebnostmi slovenskega kulturnega življenja je Primož Žagar sam nekako opredelil svojo metodo spraševavca: svojemu pogovoru z zdaj že pokojnim Venom Pilonom je dal povsem ustrezen, odkritosrčen naslov »Slikar v preiskavi«.

Žagarju ni kaj očitati, zanimiv je in nenavaden, očitno zaverovan v resnico, ki jo sluti, še preden ogovori intervjuvanca, in obogaten z njo, ko sobesednika zapušča. Takšen je tudi intervju z Venom Pilonom. Takšni intervjuji, ki so že skoraj freudovska psihoanalitična *preiskava* intervjuvančeve podzavesti, so najbrž dragoceni tudi za globlji pogled v ustvarjalnost posameznih umetnikov, zato smo radovedni bravci dolžni sprejeti tudi tisto, kar nas v njih moti, zlasti še, če sam avtor ne skriva svojega namena. In Žagar je dober in neutrudljiv izpraševavec, vsaka policija bi ga bila vesela, saj zastavlja svoja vprašanja tako zankarsko, predvsem pa tako zanesljivo, da je kar tretjina odgovorov takih: Ja, seveda, najbrž, ja ja, tudi, dopuščam itd . . . — Vse to govori seveda v prid preiskovavca, ki skoraj praviloma vidi vse jasno za intervjuvančovo sedmo tančico. In licemersko bi bilo, če bi nas tako razkrivanje tančic kakorkoli motilo, resnica je pač resnica. In Primož Žagar je neizprosno, kadar jo gre iskat, kar dokazujejo, v našem primeru, tudi nekateri Pilonovi odgovori: »Take reči . . . ne morem odgovarjati — To je takó filozofsko vprašanje — To me preveč vprašujete, jaz nisem človek razmišljanj, da bi gruntal in kravžljjal možgane, tistega pa ne, kar mi pride — To je hudič o tem govoriti, madona. Mogoče zdaj drugače mislim, kot bom jutri, mogoče danes drugače mislim, kot včeraj — Tudi nočem, ker bi rekel kako neumnost, ki bi se napačno interpretirala — Jaz ne vem, ne morem nič povedati o tem — Ni mogoče, to, kar govorim, je vse zunaj

mene, jaz sem utrujen, kratkomalo utrujen — Ja, to je, hudičevi ste — Ne morem več odgovarjati, mene ni nobeden niti pri spovedi tako mučil — To je problem, taka vprašanja . . . » itd.

In kakšna so ta vražja vprašanja? V glavnem o odnosu moškega do ženske, o spolnosti skozi prizmo lastnih izkušenj, o slasti, nasladi, o moški impotenci, kompleksu itd. — torej same zanimive reči, zlasti če odgovarja 74-letni umetnik kak mesec pred svojo smrtjo.

Pa vendar: ne bi bil iskren, če bi trdil, da me to moti. Upam, da mi bo Žagar, ki tako uporno išče resnico, samo hvaležen, če tudi sam v tej zvezi odstreem enega njenih številnih drobcev. Žagar pravi v svoji spremni besedi k intervjuju med drugim: »Pogovoru sem dal tak naslov zato, ker me je pokojni slikar Venio Pilon večkrat obdolžil za zaslisevalca. Prišel me je oprtan z bisago včasih obiskat v Ljubljano. Govoril mi je, da mu moram intervju pokazati, preden bo na svetlem. Rekel je, da sploh ne vé, kaj je pravil med dolgim majskim pogovorom v njegovem ajdovskem stanovanju in da se mu je v glavi mešalo in tako . . . Pilonu pogovora nisem nikdar pokazal . . .«

Kmalu po tistem majskem pogovoru sem tudi sam srečal Piona v Piranu, ustavil me je in sedla sva pred kavarno Piran, takoj nato je prisedel še Pavle Zidar ali pa je že prej bil z mano, ne spominjam se dobro. Bilo je očito, da Piona nekaj tišči, kajti kmalu je prišel z besedo na dan in stekel je, med drugim, tudi naslednji pogovor:

Pilon: — Poznaš nekega Primoža Žagarja?

Jaz: — Njegove intervjuje berem.

Pilon: — In kaj praviš?

Jaz: — Zelo so zanimivi, največkrat prav nenavadni.

Pilon: — Ja, tudi mene je martral.

Jaz: — Nisem bral. Kje pa si bil objavljen?

Pilon: — Ko sem videl, kaj je napisal, ne, sem rekel, tega pa ne dovolim objaviti.

Najbrž nisem rekel ničesar, samo radovedno sem ga pogledal. Pilon pa je nadaljeval: — Saj sem menda res vse to govoril . . . ampak to nisem jaz . . . ne, to, kar sem govoril, to nisem jaz . . . kaj jaz vem, on je kar rinil vame . . . ne, to nisem jaz . . . In veš, kaj mi je rekel, ko sem rekel, da ne dovolim objave intervjuja? . . . Bom pa počakal, je rekel, objavil ga bom po vaši smrti, ja . . .

Tokrat, v Piranu, sem se temu samo nasmehnil, zdaj, ko sem ta intervju bral, me je nekaj zbadlo. Prav gotovo, intervju je avtentičen, kolikor pa sem imel priložnost poznati Piona, bi mu skoraj pritrldil, da je pozneje, ko je svoje odgovore premislil, spoznal, da le ni odkril svoje sedme tančice. Hočem reči: tudi zdaj, ko prebiram ta Pionova »priznanja« preiskovavcu Primožu Žagarju, se mi ob spominu na omenjeni klepet s Pilonom v Piranu zdi tudi ta intervju v Problemih bolj rezultat preiskave kot pa izpoved umetnika.

Podobna misel je morda obšla tudi Žagarja, ko je iskal naslov za svoj intervju s Pilonom in se, najbrž med mnogimi možnostmi, odločil za sedanjega: Slikar v preiskavi.

C. Zlobec

Antikronika

Slovenski Solženicin na obzorju. Najpopularnejši Slovenec našega časa je v teh veselih predpustnih dneh izpovedal v eni svojih številnih izjav tudi nasled-

nje: če se bodo pomisleki zoper njegovo Maškarado obdržali, utegnemo Slovenci dobiti svojega Solženicina. — Torej je vendarle napočil tudi naš čas. Zdaj